

Aktiviteter uden for hjemmet hos ældre mænd fra etniske minoriteter

I Randers lever ældre mænd fra etniske minoriteter et stille liv, hvor hjemlandet, familien og den etniske gruppe er omdrejningspunkter

Etniske minoriteter vil udgøre en ny gruppe i social- og sundhedsvæsenet i fremtiden. Deres ønsker til hverdagslivet har stor betydning for den danske ældreforsorg, men vi ved meget lidt om, hvad disse ældre selv ønsker for deres fremtidige hverdagsliv.

Sundhedsstyrelsen har undersøgt forebyggende og sundhedsfremmende aktiviteter tilrettelagt specifikt for etniske minoriteter og fundet, at der er et meget stort behov for at udvikle aktiviteter målrettet mod mændene – ikke kun i form af aktiviteter i offentligt regi, men i lige så høj grad aktiviteter som organiseres af frivilligt arbejde, eksempelvis sportsklubber, boligforeninger eller af private netværk (Sundhedsstyrelsen juni 2005). Derfor ønskede vi at høre fra de ældre mænd fra etniske minoriteter selv, hvilke aktiviteter de ønskede at deltage i og sammen med hvem.

Uanset alder, land og kulturkreds er hjemmet traditionelt set kvindens base. Derfor antog vi, at mænd fra etniske minoriteter, som ikke er på arbejdsmarkedet, nemt kan blive husvilde eller opleve sig "hjemløse".

Metode

Vi orienterede os først om situationen i hjemlandene for de ældre mænd fra etniske minoriteter i Randers. Derefter foretog vi 13 kvalitative interviews med

mænd mellem 50 og 75 år og udførte samtidig feltstudier. Vi ønskede, at informanterne skulle være forskellige i forhold til uddannelsesniveau, civilstand og boligform, og at de kom fra de tre største ikke-vestlige etniske minoritetsgrupper, som lever i Randers: Tyrkiet, Bosnien og Sri Lanka. De interviewede tamiler var omkring 50 år, tyrkerne 55–65 år og bosnierne 65–75 år. Tre af de 13 mænd var i arbejde, mens to var folkepensionister og otte var førtidspensionister. De fleste var ufaglærte, men bosnierne havde, hvad der svarer til en håndværksuddannelse. Mændene var gift og boede i små, pæne lejligheder eller i parcelhuse i Randers by.

Mændene havde børn og børnebørn. Karakteristisk for tyrkere og bosniere er, at de er muslimer, mens tamilerne er hinduer, men mændene fremstod ikke stærkt troende. Mændenes sproglige formåen var således, at vi anvendte tolk under otte interviews; to med tyrkere og alle de seks bosniere. Blandt de resterende fem informanter var læseniveauet for de tre sandsynligvis sådan, at de ikke kan læse en dansk avis.

De 13 mænd er nok ikke repræsentative for gruppen af mænd over 50 år fra etniske minoriteter, fx. da de alle er gift, og det kan forklare, hvorfor ensomhed ikke forekommer. De fleste af mændene lider af flere samtidige, kroniske,

sygdomme som diabetes, hjerte/kar-lidelser og rygsbesvær, som begrænser deres aktivitetsudfoldelse; dette sygdomsbillede er måske ikke repræsentativt for alle.

Danske mænd

Socialforskningsinstituttet har lavet en undersøgelse af, hvilke aktiviteter 50–60 årige danske mænd og kvinder ønsker sig som ældre i fremtiden, hvis deres helbred er uændret. Mændene svarede: Samliv, avislæsning, indkøb, madlavning/TV, reparationer/familiesamvær, opvask, rengøring/havearbejde (Olsen 2005). Kun få har visioner om nye aktiviteter; fremtiden handler om en fortsættelse af de nuværende aktiviteter. Undersøgelsen konkluderede, at mænd ønsker aktiviteter med træk fra arbejdslivet:

- Struktur
- Rationalitet
- Målrettethed
- Håndværksaktiviteter
- Sociale sammenhænge med potentiel magt og indflydelse

Informanternes aktiviteter uden for hjemmet

De ældre mænd fra etniske minoriteter har ikke mange aktiviteter i det offentlige rum. Nogle af de væsentligste aktiviteter er lange, daglige gåture i byen.

Flere af de ældre mænd gav udtryk for, at de mangler den sociale anerkendelse i det danske samfund. Det skyldes sproglige begrænsninger og manglende accept af etniske minoriteters levemåde, blandt andet pga. de manglende relationer mellem majoritetssamfundet og minoriteterne

Gåturene er en afveksling fra at være hjemme i boligen hos familien, og har i nogen grad karakter af at slå tiden ihjel. *På nogle tidspunkter er det utroligt, at dagen går så langsomt ... hvis jeg går en lille tur inde i byen så går der et kvarter, så går jeg over til Føtex, så går der ekstra fem minutter.* Flere køber en avis på deres eget sprog på turen og læser den hjemme med en kop kaffe eller the – det er jo ikke muligt på biblioteket, som derfor fravælges.

For de fleste bosniere er det at fiske med stang en kendt aktivitet, som de også dyrker i Danmark: *Der er mange søer i Bosnien, så vi er vant til at fiske.* Nogle af mændene kunne godt forestille sig at være sammen med nogle danske mænd, eksempelvis på et værksted, *men mit problem er, at jeg slet ikke kan sproget.*

Flere af mændene har kolonihave, hvor de tilbringer en del af sommeren. Kolonihaven er en afveksling fra lejligheden, familien bor i, og haven giver mulighed for at dyrke grøntsager og kan være grillmødested. Selve havearbejdet er dog ikke en central aktivitet for mændene. Offentlige parker og grønne områder kan være ramme om udflugter, hvor der grilles, ofte flere familier sammen.

En del af de mænd, der ikke arbejder, kommer næsten dagligt i nationale klubber. Her drikker man kaffe og te, snakker, læser aviser og spiller spil. For mænd, som ikke behersker dansk, er klubberne et sted, hvor de er velkomne, og samtidig er det deres eneste sociale forum ud over familien. I disse klubber for hhv. tyrkere og bosniere kommer der udelukkende mænd.

Kvinderne står for gæstebud, kontakt til børn, pasning af børnebørn og familiens gamle, og her har mændene aktive roller som medhjælper og chauffør.

Ønsker til fremtidige aktiviteter

Der blev kun fremsat få ønsker til aktiviteter i interviewene. Vi tolker dette som et tegn på, at mændene kan finde glæde ved det samme som danske mænd: Ikke noget højt aktivitetsniveau, men maskuline arbejdslignende aktiviteter og mandlige fællesskaber. I modsætning til danske mænd ønsker mænd fra etniske minoriteter ikke at deltage i politiske aktiviteter eller aktiviteter med magt eller indflydelse. Vi antager, at det kan skyldes en forsigtighedsreaktion for flygtningenes vedkommende, da de har erfaret, hvad det kan koste at fremtræde som gruppe. Derudover er en del af mændene ældre end de adspurgte danskere, lider af flere samtidige sygdomme og har ikke så mange ressourcer og ambitioner. Tillige har de ikke erfaring med måden at organisere sig på i den danske foreningskultur.

Hjemliggørelsesprocesser

De ældre mænd fra etniske minoriteter har forskellig former for tilknytning til Randers og til Danmark. De føler sig ikke alle "hjemme". Det har ikke nødvendigvis nogen sammenhæng med, hvor længe de har boet i Danmark, med familieforhold, tilknytning til arbejdsmarked eller den fysiske bolig. I stedet kan man prøve at forstå deres situation ved at tage udgangspunkt i forskellige hjemliggørelsesprocesser og se dem som hhv. nomader eller personer i eksil.

For en *nomade* defineres "hjem" som noget bærbart, der kan dannes alle steder. Nomaden synes, at tanken om et "rigtigt hjem" er overromantisk og farligt. Hjem skabes af viljen til at ville og trang til forandringer. Nomaden flytter oftest frivilligt. Den ældre tyrker, som hjælper sine børn i butikken, fortæller, hvordan han fandt sig til rette i Danmark: *Man skal bare have noget arbejde, lære sproget og så er der jo søde*

En undersøgelse af aktivitetsønsker for ældre mænd fra etniske minoriteter i Randers viser, at mændene lever et stille liv, som meget ligner ældre danske mænds. Mændenes aktivitetsønsker er beskeden og ikke særlig klare, men de vil gerne høres. Vi vurderer, at de ældre mænd mangler position, sociale relationer og anerkendelse for at føle sig hjemme i det danske samfund. Det kan de få gennem aktiviteter, som bekræfter dem som mennesker. De ældre mænd, som ikke kan tale dansk, bør have et mødested og støtte til aktiviteter i deres egen etniske gruppe, mens de mænd, som kan tale dansk, bør have konkrete tilbud om aktiviteter med etnisk danske, arrangeret af foreninger eller kommune. [Note 1].

Ane Andersen, ergoterapeut med tillægssag i Medicinsk Antropologi. 25 års arbejde i Århus kommune, primært med ældre.

Janna Sylvestersen, ergoterapilærer, Master i Køn og Kultur.

Kontakt jas@viauc.dk